

Bijlage 1:
Verslag informatiebijeenkomst Fondsmanager Stedelijke
Ontwikkelingsfondsen JESSICA Den Haag / Rotterdam
Procedurenummer 1-402-12

De bijeenkomst vond op 5 juli 2012 plaats in Rotterdam, aan de Galvanistraat 15, zaal 21.54. Tijdens deze bijeenkomst zijn diverse vragen gesteld. Deze, inclusief enkele reeds gegeven antwoorden zijn genoteerd en in bijlage 2 toegevoegd.

Opening

Om 14.19 uur opent Ruud van Raak, programmamanager Kansen voor West, de bijeenkomst en heet alle aanwezigen van harte welkom. Hij merkt op dat er kennelijk files zijn op de ring Rotterdam en verwacht nog enkele gasten in de loop van de middag.

De heer Van Raak merkt tevens op dat van de vier landsdelen, alleen WEST een pilot met revolverende fondsen draait. Het is spannend, omdat het voor het eerst is dat zo'n fonds op deze schaal in Nederland wordt opgericht.

De heer Van Raak licht kort het doel van de middag toe. Na een korte toelichting op de kern van de drie fondsen, zal de nadruk van de informatiebijeenkomst liggen op de inhoud van het bestek. Hij benadrukt dat, ingeval er sprake mocht zijn van interpretatieverschillen of tegenstrijdigheden, de geschreven tekst in de leidraad prevaleert boven hetgeen deze middag wordt gezegd en via sheets getoond.

Vervolgens haalt de heer Van Raak de aanleiding om met JESSICA te beginnen aan. In 2006 is door Ecorys, in opdracht van de EIB een onderzoek verricht naar de haalbaarheid van het initiatief in Nederland. Men zat er toen niet op te wachten. Er was geen noodzaak voor (revolverende) fondsen. Er was nog genoeg geld beschikbaar dat werd verdiend via andere wegen zoals vastgoed (exploitaties). Erna ontvouwde zich de crisis, die zich vooral uitte in de bouw, in het vastgoed. Er werd in 2009 een hernieuwd onderzoek gestart om na te gaan of JESSICA nog steeds niet welkom was. Het bleek dat zich ondertussen problemen voordeden met financiering van gebiedsontwikkeling in met name steden. Andere financiële bronnen waren ondertussen min of meer opgedroogd. Bovendien werden steeds meer bezuinigingen doorgevoerd. Dit alles gaf juist de directe aanleiding om JESSICA te introduceren.

Naast deze aanleiding, om te kunnen helpen bij het vlottrekken van moeizame gebiedsontwikkelingsprojecten, wil Kansen voor WEST ook ervaring opdoen met revolverende fondsen. De verwachting is dat de Europese Commissie revolverend geld prefereert boven subsidies. In ieder geval voor de rijkere lidstaten, waar Nederland er een van is.

De heer Van Raak gaat vervolgens in op het aspect van marktfalen. In Nederland zijn weliswaar nog geen JESSICA fondsen, maar in het buitenland wel (w.o. London, Berlijn). Deze buitenlandse fondsen hebben al een onderzoek gekregen naar de staatssteunaspecten, met positieve afronding. Voor de Nederlandse fondsen wordt een vergelijkbaar traject ingestoken, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de buitenlandse ervaringen. Voor Nederland is het traject van de staatssteuntoets ook gestart, met de prenotificatie.

JESSICA leent zich goed voor energiegerelateerde projecten. Dat speelt ook bij de percelen van deze aanbesteding. Om hier gebruik van te kunnen maken zal extra aandacht worden gegeven aan de aspecten van marktfaal en staatssteun.

De heer Van Raak sluit af met de opmerking dat Kansen voor West de ervaring wil opdoen middels de pilots van drie fondsen, die alle drie in één aanbesteding zijn opgenomen. Ze beginnen weliswaar klein, maar er wordt rekening gehouden met de mogelijkheid tot groei. Bijvoorbeeld met ingang van de nieuwe structuurfondsen periode.

Perceel 1 – Stadshavensontwikkelingsfonds voor Innovatie en Economie (SOFIE)

De heer Van Raak geeft het woord aan Michiel van Keulen, beleidscoördinator Investerings bij Stadsontwikkeling van de gemeente Rotterdam. Hij zal een toelichting geven op het eerste perceel/fonds.

De heer Van Keulen sluit aan bij de bevindingen van de heer Van Raak t.a.v. het haalbaarheidsonderzoek uit 2009. Hij meldt dat het Stadshavensgebied expliciet werd vermeld als kansrijk gebied voor een JESSICA fonds. Die informatie, in combinatie met de wens van Kansen voor West om ervaring middels pilots op te doen, heeft de gemeente Rotterdam in 2010 doen besluiten om vervolgonderzoek in te stellen naar de invulling van een dergelijke fondsconstructie voor Stadshavens.

De heer Van Keulen benadrukt de ambities van Stadshavens en de automatische noodzaak tot samenwerking met private partijen om tot realisatie van het gebied en deze ambities te komen. De stuurgroep van het onderzoekstraject, voorgezeten door Wethouder Baljeu¹, stemde in met het voorstel om verdere stappen te ondernemen om tot oprichting van het fonds over te gaan, met die kanttekening dat er van meet af aan met private partijen moest worden gewerkt bij de oprichting.

Bij de sheet waarop het gebied van Stadshavens wordt getoond, licht de heer Van Keulen toe dat de gele streep wellicht misleidend kan zijn. Het gaat weliswaar om de geografische duiding van het gebied, maar het is geenszins de bedoeling dat alle SOFIE projecten binnen deze begrenzing liggen, zoals later uit de thema's van de structuurvisie Stadshavens ook zal blijken.

Vervolgens geeft de heer Van Keulen een toelichting op enkele thema's, zowel de EFRO criteria als gebiedsspecifieke clusters / ontwikkelingen, die de komende jaren relevant kunnen zijn voor de projecten die in aanmerking komen voor SOFIE. Ontwikkelingen op het gebied van water en energie lijken de meest voorname.

Als laatste sheet wijst de heer Van Keulen op het belang van de thema's zoals deze in de structuurvisie staan vermeld. Aan een JESSICA fonds dient immers een plan ten grondslag te liggen. Dat is bij SOFIE de structuurvisie. Projecten die voor SOFIE in aanmerking komen dienen onder andere de realisatie van de structuurvisie mogelijk te maken, waardoor deze criteria van belang zullen zijn bij de beoordeling van aanvragen door projecten.

Perceel 2 – Fonds voor Regionale Economie Den Haag (FRED)

Aan het woord komt de heer Ton Overmeire, programmamanager Europese Fondsen bij de gemeente Den Haag. Ook hij refereert aan het onderzoek van de EIB, de behoefte aan ervaring en een pilot.

¹ Wethouder van Haven, Verkeer en Regionale Economie.

Naast Rotterdam bleek ook Den Haag kansen te hebben voor een thematisch fonds. De gemeente Den Haag wil zich nadrukkelijk voorbereiden op de nieuwe structuurfondsperiode van 2014-2020.

Bovendien past het werken met dergelijke fondsconstructies prima binnen de nieuwe manier van werken die Den Haag volgt.

De economische visie van de stad richt zich op twee pijlers, te weten 'quality of life' en 'vrede, recht en veiligheid'.

FRED richt zich binnen de kaders van EFRO en de economische visie op kleinschalige bedrijvigheid en detailhandel. Het fonds wordt mede mogelijk gemaakt door EFRO geld uit prioriteit 3; attractieve stad.

De aan het fonds ten grondslag liggende plannen zijn de actieprogramma's voor kleinschalige bedrijfsruimten en Den Haag Winkelstad. Het doel is ruimte creëren voor ondernemers in fysieke zin. Dit kan door bijvoorbeeld door herstructurering, renovatie, investeringen in ruimte voor starters en winkelpanden.

De heer Overmeire toont vervolgens een afbeelding die aangeeft om welk geografisch gebied het gaat: de hele stad Den Haag leent zich voor het fonds.

Perceel 3 – Energiefonds Den Haag (ED)

Vervolgens geeft de heer Overmeire een toelichting op het Energiefonds Den Haag (ED).

De aanleiding om met dit fonds te starten is dezelfde als bij FRED.

Het fonds wordt mede mogelijk gemaakt door EFRO geld uit prioriteit 1: kennis, innovatie en ondernemerschap.

Zoals de naam doet vermoeden richt het fonds zich vooral op energiegerelateerde projecten. Energie-efficiency staat hierbij nadrukkelijk centraal. Temeer daar de gemeente Den Haag op termijn een klimaatneutrale stad wil zijn. Het klimaatplan Den Haag ligt ten grondslag aan het fonds, net als de energievisie van Den Haag en ook hier de Economische Visie Den Haag. Deze laatste raakt aan het aspect 'quality of life'. Door slimmer energiegerelateerde oplossingen verbetert deze kwaliteit tenslotte ook. Bijvoorbeeld door het terugdringen van emissies in de stad.

T.a.v. de geografisch toepassing, zijn enkele gebieden aangewezen. Deze staan op de sheet vermeld.

Toelichtingen op het bestek

Na de korte toelichting op de fondsen neemt de heer William van den Bungelaar, manager Advies bij advies bureau Erac, het woord om in te gaan op het bestek. De heer Van den Bungelaar licht kort de rol toe van Erac bij de ontwikkeling van de fondsen. Ze zijn al enige tijd aangehaakt. In eerste instantie bij de gemeente Den Haag, maar nadat gekozen werd om samen op te trekken, werd ook in opdracht van de gemeente Rotterdam aan een aantal vraagstukken gewerkt.

De heer Van den Bungelaar meldt dat ze bij het uitwerken van het bestek gebruik hebben gemaakt van de input van de Europese Investeringsbank en dat deze gedurende de aanbesteding, op de achtergrond, betrokken zijn/blijven.

Als procesopmerking deelt de heer Van den Bungelaar mede dat de vragen zoveel mogelijk zullen worden verzameld en na de pauze worden beantwoord. Vragen die niet kunnen/zullen worden beantwoord, worden opgenomen in de nota van Inlichtingen.

Opmerking: in dit verslag worden alleen de opmerkingen opgenomen voor zover die een nadere toelichting vormen op de tekst uit het bestek, dan wel deze tekst verduidelijken. Verder wordt verwezen naar de sheets om te zien welke onderwerpen zijn behandeld. In bijlage 4 staat een schematische weergave van de bijeenkomst in een zogeheten Mindmap. Hier staat kort opgesomd welke onderwerpen per sheet zijn besproken.

Hoofdstuk 1

- *geen specifieke nadere verduidelijking of toelichting* –

Hoofdstuk 2

- *geen specifieke nadere verduidelijking of toelichting* –

Hoofdstuk 3

Hier wordt benadrukt dat alleen het businessplan in twee talen moet worden opgesteld. De EIB zal hier namelijk over mee adviseren.

Hoofdstuk 4

- *geen specifieke nadere verduidelijking of toelichting* –

Hoofdstuk 5

T.a.v. het staatssteunaspect wordt benadrukt dat hier uitsluitend over dient te zijn. Hierover zijn we al enkele maanden in voorbereiding om goedkeuring te krijgen van de Europese Commissie. We verwachten het formele traject parallel te lopen met de aanbesteding. De prenotificatie is reeds gedaan. Na de formele start van de notificatie duurt het nog circa twee maanden voor een definitief besluit. In dit proces maken we gebruik van reeds goedgekeurde casussen, dat wil zeggen; hier wordt zoveel mogelijk bij aangehaakt.

Over de interpretatie van het evaluatiemoment en de onzekerheid die dit voor geïnteresseerde partijen heeft zijn enkele vragen gesteld. Deze staan in bijlage 2 opgenomen.

Hoofdstuk 6

- *geen specifieke nadere verduidelijking of toelichting* –

Hoofdstuk 7

- *geen specifieke nadere verduidelijking of toelichting* –

Bijlagen van het bestek

Hier wordt opgemerkt dat er in bijlage 1 een verwijzing staat naar bijlage 3. Dit is onjuist. Er dient naar bijlage 19 te worden verwezen.

Pauze

De pauze duurt van 15.21 uur tot 15.56 uur.

Afronding

In de pauze heeft de aanbestedende dienst naar de gestelde vragen gekeken en een poging gedaan ze te beantwoorden. Gezien het grote aantal en gedetailleerdheid van sommige vragen is slechts een aantal beantwoord.

Er zal een wijziging in de planning worden doorgevoerd. Volgtijdelijk kunnen de volgende data worden aangehouden:

- Op 10 juli 2012 wordt het verslag gepubliceerd. Hierbij zullen de conceptvragen worden meegenomen. De aanwezigen krijgen tot en met 13 juli 2012 de kans om te reageren op de door hen gestelde vragen.
- 13 juli 2012 is ook de datum dat formeel de laatste (nieuwe) vragen kunnen worden ingediend.
- Op 7 augustus 2012 verstrekt de aanbestedende dienst de nota van inlichtingen, waar antwoord op alle gestelde vragen wordt gegeven.
- 28 augustus 2012 is de nieuwe indieningsdatum voor de inschrijvingen. Dit was 13 augustus 2012, maar na enkele opmerkingen over de relatieve korte periode tussen het opleveren van de nota van inlichtingen en de inschrijving alsmede het middenin de vakantieperiode vallen van deze datum is deze naar achter geschoven.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de heer Van Raak deze bijeenkomst. Onder dankzegging voor de komst van de aanwezigen en het uitspreken van zijn vertrouwen in het aantal inschrijvingen op 28 augustus 2012.